

Geachte collega,

Met genoegen hebben wij de aanmelding van uw leerlingen voor de Voorronde van de Nationale Aardrijkskunde Olympiade 2009 ontvangen.

U ontvangt hierbij de opgavenpakketten, het bronnenboekje en de toelichting voor docenten met het scoreformulier. Daarnaast informeren wij u over de te volgen procedures.

De voorrondetoets

Wij vragen u de toets af te nemen gedurende **twee klokuren (120 minuten)** in de week van 16 tot en met 20 maart a.s. Evenals vorige jaren willen we u enige speelruimte bieden bij de planning van de Voorronde op uw school. Uitgaande van de voor een olympiade onontbeerlijke sportiviteit vragen wij u om de toets af te nemen, de opgaven weer in te nemen en geen ruchtbaarheid te geven aan het flexibele tijdstip van afname van de toets. Op deze wijze denken wij een redelijke waarborg te hebben voor de vergelijkbaarheid van de werken.

Leerlingen dienen tijdens de toets de beschikking te hebben over een exemplaar van **De Grote Bosatlas, 52^e of 53^e editie**. Daarnaast mogen ze gebruik maken van een rekenmachine, een liniaal of een geodriehoek en kladpapier. De toets wordt gemaakt op officieel schoolpapier.

Correctie

Wij vragen u het gemaakte werk te corrigeren volgens het bijgevoegde correctiemodel, met inachtneming van de scoringsvoorschriften. De scores van uw kandidaten dient u vervolgens op het te kopiëren scoreformulier (achterin de toelichting voor docenten) in te vullen. Dit formulier en de werken van de leerlingen met **een score van 40 punten of meer** van uw school ontvangen wij graag *uiterlijk maandag 30 maart a.s. op de SLO*. Opgaven, die na deze datum binnenkomen, kunnen in verband met een strakke planning helaas niet meer in behandeling genomen worden, dat wil zeggen dat ze niet meer naar de correctiecommissie worden verzonden.

U kunt de werken (indien gewenst aangetekend) als volgt adresseren:

SLO Nationale Aardrijkskunde Olympiade
secretaresse Marian Bijkerk
Postbus 2041
7500 CA Enschede

De ingestuurde werken worden nogmaals bekeken door de correctiecommissie van de Olympiade, waarna de 25 beste kandidaten worden uitgenodigd voor de Eindronde.

Correspondentie over de Voorronde is niet mogelijk. De uitslag van de tweede correctie is bindend.

De door u ingestuurde werken worden niet geretourneerd. Ze worden na de prijsuitreiking vernietigd.

Eindronde Olympiade

De resultaten van de Voorronde worden op 14 april bekendgemaakt aan de scholen van de 25 eindrondedeelnemers. Daarnaast wordt de lijst met eindrondekandidaten die dag gepubliceerd op de website van de Aardrijkskunde-Olympiade (www.aardrijkskunde-olympiade.nl).

Hebt u op 20 april geen bericht ontvangen, dan is geen van uw kandidaten tot de Eindronde van de olympiade doorgedrongen.

De Eindronde van de Nationale Aardrijkskunde Olympiade 2009 wordt gehouden op 3, 4 en 5 juni a.s. bij Alterra te Wageningen. De deelnemers aan de Olympiade, hun docenten en de schoolleiding ontvangen hierover informatie op school (medio mei 2009).

Voorafgaand aan de Eindronde is er eventueel nog een voorbereidingsdag voor de deelnemers (eind april of begin mei). Informatie hierover ontvangen zij te zijner tijd.

Indien u naar aanleiding van de voorrondetoets of de Olympiade Aardrijkskunde nog vragen heeft, dan kunt u contact opnemen met: SLO, Frederik Oorschot, telefoonnummer: 053 4840258, email: f.oorschot@slo.nl.

Wij wensen uw kandidaten veel succes!

Correctievoorschrift Voorronde Nationale Aardrijkskunde Olympiade 2009

Aanwijzingen voor de docent/corrector

Algemene regels

1. De docent/corrector is verplicht het scoringsvoorschrift voor de scoring van de Voorronde van de Nationale Aardrijkskunde Olympiade toe te passen.
2. De docent/corrector doet een scorevoorstel. De correctiecommissie bepaalt de eindscore.
3. De correctiecommissie van de Olympiade bepaalt de rangorde van de beste 25 kandidaten.
4. De uitslagen van Voorronde en Eindronde zijn bindend. Deelname aan de Olympiade impliceert aanvaarding van deze condities.

Scoringsregels

1. De docent/corrector vermeldt de scores per (deel)vraag in de kantlijn van het werk. De totaalscore van iedere kandidaat wordt op een aparte lijst vermeld.
2. Bij de scoring van een onderdeel van het schriftelijk werk zijn alleen hele punten geoorloofd. Een toegekende score kan nooit lager zijn dan 0.
3. Een volledig juiste beantwoording van een vraag levert het aantal punten op dat in het antwoordmodel als maximumscore staat aangegeven.
4. Voor het schriftelijk werk kunnen maximaal 60 scorepunten toegekend worden.
5. Indien een gegeven antwoord niet in het antwoordmodel voorkomt en dit antwoord op grond van aantoonbare vakinhoudelijke argumenten als juist of gedeeltelijk juist gekwalificeerd kan worden, moet het aantal beschikbare punten geheel of gedeeltelijk aan het gegeven antwoord worden toegekend naar analogie of in de geest van het antwoordmodel.
6. Indien in een gegeven antwoord een gevraagde verklaring, uitleg of berekening ontbreekt, dan wel foutief is, kunnen geen punten worden toegekend, tenzij in het antwoordmodel anders is aangegeven.
7. Bij de 'uitlegvragen' wordt gelet op de volledigheid van de uitleg. Bij een volledige uitleg moet niet alleen de oorzaak, reden of verklaring worden gegeven, maar ook een onderbouwing met een bron of een opbouw van de uitleg in twee of drie stappen. Voor zo'n volledige uitleg zijn meestal 2 à 3 scorepunten te verdienen. Voor een uitleg die gedeeltelijk juist is, kan de beoordelaar een deelscore toekennen.
8. Indien in het antwoordmodel een gedeelte van het antwoord tussen haakjes staat, behoeft dit gedeelte niet in het antwoord van de kandidaat voor te komen.
9. Indien een kandidaat bij een opsomming meer antwoorden geeft dan er expliciet gevraagd worden, dan komen alleen de eerst gegeven antwoorden voor beoordeling in aanmerking.
10. Bij sommige vragen moet er eerst een keuze gemaakt worden die vervolgens toegelicht/beargumenteerd moet worden. Vaak wordt er dan voor deze keuze geen score toegekend maar wel voor een juiste/passende toelichting/argumentatie.

Het verdient aanbeveling het scoren van het werk per vraag uit te voeren en tijdens de scoringsprocedure de volgorde van werken enkele keren te wijzigen. Dit om ongewenste beoordelingseffecten tegen te gaan.

A Het O-woord: Ontpolderen in Nederland?

- Maximumscore 1
- 1a Mogelijke oorzaken zijn:
- De getijdenwerking zorgt voor een afwisseling in zoute en zilte milieus ofwel een overgang van zoute en brakke naar meer zoete milieus.
 - De getijdenwerking zorgt voor een afwisseling in lagere / nattere delen (slikken) en hogere / drogere delen (schorren).
 - De getijdenwerking zorgt voor een afwisseling in meer kleiige en zandige bodems.
- Maximumscore 2
- 1b Uit de redenering moet blijken dat:
- door het uitdiepen een sterkere eb- en vloedstroming ontstaat waardoor platen, slikken of schorren kunnen wegspoelen 1
 - platen, slikken en schorren bijzonder voedselrijk zijn en dienen als foerageergebieden voor vogels 1
- Maximumscore 1
- 2 Verdrongen land van Saeftinge
- Maximumscore 1
- 3 De boeren / agrariërs in dit gebied
- Maximumscore 1
- 4a De Hertogin Hedwige Polder is dun bevolkt / er liggen geen dorpen.
- Maximumscore 2
- 4b Uit de argumentatie moet blijken dat:
- de Hedwigepolder kan dienen als extra opvanggebied / buffergebied bij hoog water in de Westerschelde 1
 - hierdoor is er minder kans op hoog water in het gebied rond Antwerpen (doordat stuwning vanuit zee vermindert) 1
- Maximumscore 2
- 5 • Het Eems-Dollardgebied 1
- Voorbeelden van juiste manieren van natuurherstel zijn: 1
- dunbevolkte kustgebieden / laaggelegen gebieden grenzend aan het Eems-Dollard estuarium ontpolderen (met name ten zuiden van Delfzijl, het gebied rond Termunten / punt van Reide)
 - beperking van scheepvaart en haven- en industrieactiviteiten gericht op Eemshaven, Delfzijl en Emden zodat het getijdensysteem met geulen, platen, slikken en schorren beter kan werken.
 - geen verdere uitdieping van de vaargeul.

B Het Z-woord: Zand erover? Het Scheldegebied en de Antwerpse haven

- Maximumscore 1
- 1 Voorbeelden van juiste antwoorden zijn: :
- Er is een nieuw havengebied (verlengd Doeldok) bij gekomen.
 - De onbebouwde gebieden ten zuiden van Doel zijn intussen in gebruik genomen.
- Maximumscore 1
- 2 De Schelde heeft een estuariummonding met een groot verschil tussen hoog en laag water (en dat zou erg lastig zijn voor schepen die in de havengebieden afgemeerd liggen).
- Maximumscore 3
- 3
- reden: de polders ten noorden van Kieldrecht zijn later ingepolderd dan die ten zuiden van Kieldrecht 1
 - Twee van onderstaande aanwijzingen: 1
 - de grotere percelen / kavels ten noorden van Kieldrecht
 - het regelmatigere verkavelingspatroon ten noorden van Kieldrecht
 - de toponiemen 'Nieuw Arenbergpolder' ten noorden van Kieldrecht en 'Oud Arenbergpolder' ten zuiden van Kieldrecht
- Maximumscore 1
- 4a Uit het antwoord moet blijken dat door de internationale kredietcrisis het transport over zee zal afnemen of minder snel zal groeien.
- Maximumscore 3
- 4b
- Rotterdam 1
- Uit het antwoord moeten twee elementen blijken:
- Bereikbaarheid: de Rotterdamse havens liggen directer aan diep vaarwater / aan de zee en zijn dus beter bereikbaar voor grote schepen 1
 - Behoud van woon- en natuurgebied: Rotterdam kan uitbreiden richting zee / Tweede Maasvlakte terwijl Antwerpen eigenlijk alleen in noordwestelijke richting kan uitbreiden waar veel dorpen liggen (zoals Doel) en natuurgebieden (zoals Galgeschoor) 1

C Georgië en de spanningen in de Kaukasus

	Maximumscore 2	
1	Twee van de volgende kaarttitels en aanwijzingen: <ul style="list-style-type: none">- Atlaskaart Oost-Europa: Zuid-Ossetië ligt meer afgelegen in de Kaukasus met een slechtere toegankelijkheid / bereikbaarheid vanuit de rest van Georgië- Atlaskaart Midden-Oosten Natuurlijke hulpbronnen: in het noordelijk deel van Georgië waar Ossetië ligt, is vooral steppe, bergweide en bos en daar is meestal alleen extensieve veeteelt mogelijk- Atlaskaart Midden-Oosten Natuurlijke hulpbronnen: in Zuid-Ossetië wordt geen aardolie of aardgas gewonnen- Atlaskaart Midden-Oosten Natuurlijke hulpbronnen: in Zuid-Ossetië ligt geen belangrijke industrie- of havenstad	
	per juiste aanwijzing	1
	Maximumscore 3	
2	<ul style="list-style-type: none">● In het noordwestelijke deel van Abchazië. Daarvoor zijn de volgende twee argumenten aan te dragen:● Daar woont vooral het Noord-Kaukasische volk dat zich onderscheidt van het Zuid-Kaukasische volk in het zuiden en noordoosten van Abchazië en in het grootste deel van de rest van Georgië● Daar wonen veel islamieten terwijl in het zuiden van Abchazië het Christendom overheerst net zoals in de rest van Georgië	1 1 1
	Maximumscore 2	
3	Uit het antwoord moet blijken: Overeenkomst: Noord- en Zuid-Osseten behoren beide tot de Iraanse volken Verskil: in Noord-Ossetië wonen moslims en in Zuid-Ossetië niet	1 1
	Maximumscore 3	
4a	<ul style="list-style-type: none">● Politiekgeografisch: Rusland raakt steeds meer ingesloten door staten van een Westers machtsblok ofwel Rusland krijgt steeds minder toegangswegen naar / controle op de Zwarte Zee / Middellandse Zee en / of de Kaspische Zee● Economisch-geografische reden voor Oekraïne: het land is een belangrijk doorvoer gebied voor Russisch aardgas en aardolie naar Midden- en West-Europa ofwel Oekraïne heeft zelf ook een grote voorraad aan energiebronnen (steenkool, aardgas, aardolie, uranium)● Economisch-geografische reden voor Georgië: Georgië is een belangrijk doorvoer land voor aardolie van de Kaspische Zee naar de Zwarte Zee ofwel Georgië heeft een aardgasleiding die belangrijk is voor de doorvoer van aardgas tussen Rusland, het Kaspische zeegebied en Turkije	1 1 1
	Maximumscore 1	
4b	Polen en Roemenië zien Rusland graag zoveel mogelijk omringd door NAVO-landen omdat zij slechte ervaringen met hun grote buurman hebben.	
	Maximumscore 1	
5a	Batumi	
	Maximumscore 1	
5b	De Bosporus is een (zeer) smalle zeestraat die bij calamiteiten of bij politieke conflicten snel te blokkeren / te controleren is.	

D Mondiale welvaartsverschillen, inzoomen op de Filipijnen

- Maximumscore 1
- 1a De atlaskaart over de groei van het bnp/bbp per inwoner:
GB52: 195E / GB53: 213E
- Maximumscore 2
- 1b De redenering dient twee elementen te bevatten:
- De economische groei verplaatst zich vooral van Europa-VS-Japan naar (het oostelijk deel van) Azië 1
 - De Filipijnen liggen in dit economisch florerende deel van de wereld 1
- Maximumscore 2
- 2
- Richting: de Filipijnse export gaat voor meer dan 30% naar de VS 1
 - Reden: de Filipijnen zijn een voormalige kolonie van de VS 1
(Zie GB52: 127A of 193A / GB53: 137A of 208D, kaart hoeft niet genoemd te worden.)
- Maximumscore 2
- 3a Uit het antwoord moeten twee elementen blijken:
- Azië wordt economisch en politiek gedomineerd door grootmachten zoals China, India en Japan 1
 - kleinere landen, zoals de Filipijnen kunnen op eigen houtje geen economische en politieke vuist maken in het eigen werelddeel maar in ASEAN-verband hebben ze meer mogelijkheden en invloed (bijv. een grotere afzetmarkt / vrijhandel in het ASEAN-gebied) 1
- Maximumscore 2
- 3b Uit het antwoord moeten twee elementen blijken:
- Deze andere economische samenwerking is de Aziatische Pacifische Economische Samenwerking (APEC) 1
 - Voorbeelden van deze landen zijn: Peru, Chili en Mexico 1
- Maximumscore 3
- 4a Mogelijke redenen zijn:
- Laag absoluut bnp waardoor het overmaken van relatief kleine bedragen al snel tot een hoog percentage leidt.
 - Het zijn vaak kleine landen / gebieden met weinig inwoners waar de overmakingen al snel een groot aandeel van het bnp vormen.
 - Het zijn vaak landen / gebieden die politiek onrustig zijn waardoor veel mensen elders een baan zoeken.
 - Het zijn vaak landen / gebieden die zelf weinig werkgelegenheid te bieden hebben en erg arm zijn.
- per juiste reden 1
- Maximumscore 2
- 4b
- Mexico: hier komt veel arbeidsmigratie voor naar de VS als welvarend buurland 1
 - Marokko: hier komt veel arbeidsmigratie voor naar de nabijgelegen welvarende landen in de Europese Unie (de voormalige koloniale band met Frankrijk en de migranten naar Nederland mogen ook genoemd worden) 1

Alleen de combinatie van het juiste land en de juiste uitleg levert 1 punt op

E **Platentektoniek in Zuid-Amerika, Afrika en de Atlantische Oceaan**

1 Maximumscore 1
Convectiestromingen

2 Maximumscore 2
Uit de uitleg moet blijken dat:

- Deze plaat bestaat uit oceanische korst 1
- En oceanische korst heeft een grotere dichtheid dan continentale korst 1

3 Maximumscore 2

	actieve continentrand	hotspot
eruptiotype	explosief	effusief
vulkaanvorm	stratovulkaan	schildvulkaan

Opmerking

Alleen als beide termen van het eruptiotype of de vulkaanvorm op de juiste plaats in het schema zijn ingevuld, mag een punt toegekend worden.

4 Maximumscore 1
Paleomagnetisme

5 Maximumscore 2

- De jonge eilanden worden nog opgebouwd door vulkanische uitvloeiingen, de oudere eilanden niet 1
- De jonge eilanden hebben gedurende veel kortere tijd blootgestaan aan erosie dan de oudere eilanden 1

6 Maximumscore 1
Onder de zeespiegel is er nauwelijks sprake van erosie.

7 Maximumscore 2
Uit de uitleg moet blijken dat:

- een hotspot vrijwel altijd op de zelfde plek ligt en een tektonische plaat daar overheen beweegt 1
- waardoor de rij van vulkanen en eilanden aangeeft in welke richting deze plaat is bewogen 1

8 Maximumscore 3
Een voorbeeld van een juiste uitleg is:

- Onder Afrika bevinden zich stijgende convectiestromen 1
- waardoor breuken in de korst ontstaan / waardoor slenken verzakken 1
- en magma langs de breuken naar het aardoppervlak kan stromen 1

Scoreformulier Voorrondetoets Aardrijkskunde Olympiade 2009

Naam school

Postadres

Postcode en plaats

Telefoon school

Naam docent(e)

Telefoon privé

De toets is afgenomen op maart 2009 van tot uur.

	Naam leerling	(Totaal)score in punten
1		
2		
3		
4		
5		
6		
7		
8		
9		
10		
11		
12		
13		
14		
15		

Bij meer dan 15 kandidaten kunt u dit formulier kopiëren en doornummeren.

Datum Handtekening.....